

نگاهی به
جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی
در نظام حقوقی ایران

مؤلف:

روح‌اله فیاضی

کارشناس حقوق، مدرس دانشگاه

انتشارات آفرینندگان

سال ۱۳۹۵

سرشناسه	:	فیاضی، روح الله، ۱۳۶۰ -
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	:	نگاهی به جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی در نظام حقوقی
ایران/ مؤلف روح الله فیاضی	:	
مشخصات نشر	:	تهران: آفرینندگان، ۱۳۹۵.
شابک	:	978-600-95754-7-3
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	پزشکی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:	Medical laws and legislation -- Iran
موضوع	:	پزشکی -- خدمات -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:	Medical care-- Law and legislation -- Iran
موضوع	:	داروها -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:	Drugs -- Law and legislation-- Iran
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵ ۸۰۹ف/۴۰۹۶KM۱۱
رده بندی دیویی	:	۳۴۴/۵۰۴۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۳۶

نگاهی به جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی در نظام حقوقی ایران

ناشر	×	انتشارات آفرینندگان
مؤلف	×	روح اله فیاضی
چاپ اول	×	۱۳۹۵
شمارگان	×	۱۰۰۰ جلد
قیمت	×	۱۸۰۰۰ تومان
شابک	×	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۵۴-۷-۳

تهران- خیابان جمهوری - بین باستان و گلشن - کوچه نوری

بن بست دوم - پ ۱ - واحد ۵

تلفن: ۶۶۵۷۵۸۸۱ و ۹۱۲۸۶۹۸۵۴۷

فهرست مطالب

مقدمه ۱۱

فصل اول: تاریخچه جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی ۱۵

دوران باستان ۱۵

دوران اسلامی ۱۹

تاریخچه جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی در حقوق ایران ۲۳

فصل دوم - ماهیت جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی و تفاوت ۲۷

الف) مفهوم جرایم بهداشتی ۲۷

ب) مفهوم جرایم درمانی ۲۹

ج) مفهوم جرایم دارویی ۳۱

ارکان تشکیل دهنده جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی ۳۲

الف) عنصر قانونی ۳۳

- ب) عنصر مادی ۳۴
- ج) عنصر معنوی ۳۶

فصل سوم: تفاوت جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی با تخلفات انتظامی ۴۱

- الف) تعریف تخلفات انتظامی ۴۱
- ب) تفاوت جرم با تخلف انتظامی ۴۲
- ج) تخلفات انتظامی در امور پزشکی و دارویی ۴۵

فصل چهارم: جایگاه جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی در ۴۹

- جایگاه جرایم بهداشتی درمانی و دارویی در طبقه بندی ۴۹
- جایگاه جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی از ۵۱

فصل پنجم: مصادیق جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی، تعزیرات ۵۷

- جرایم مربوط به بهداشت محیط ۵۸
- جرایم مربوط به تهیه و توزیع و نگهداری و فروش مواد خوردنی ۶۸

فصل ششم: مصادیق جرایم درمانی در قانون تعزیرات حکومتی ۸۳

- جرایم مربوط به مداخله غیرمجاز در امور پزشکی و درمانی ۸۳

فصل هفتم: مصادیق جرایم دارویی در قانون تعزیرات حکومتی ۱۱۵

- جرایم مربوط به سودجویی در امور دارویی ۱۱۸
- جرایم مربوط به خودداری متصدیان امور دارویی از ارائه خدمات ۱۲۲

جرایم مربوط به تخلف از ضوابط و مقررات دارویی ۱۲۵

فصل هشتم: مجازات جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی در قانون ۱۳۳

تعریف مجازات و انواع آن در حقوق جزای ایران ۱۳۳

فصل نهم: مراجع صالح رسیدگی کننده جرایم بهداشتی ۱۵۳

محاکمهی صلاح جهت رسیدگی به جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی ۱۵۳

اختلاف در صلاحیت ۱۵۵

نتیجه گیری ۱۶۹

منابع و مأخذ ۱۷۳

مقدمه

امروزه پیشرفته‌ترین کشورها با شاخص‌های آموزشی و بهداشتی و درمانی آن می‌سنجند، هر قدر امکانات آموزشی و بهداشتی و درمانی برای مردم کشور بیشتر فراهم باشد، به همان نسبت آن کشور از جایگاه و موقعیت بهتری در جامعه جهانی برخوردار است. در حال حاضر توجه به بهداشت بیش از درمان مورد نظر است و در این مورد سیاست‌هایی به منظور پیشگیری از شیوع بسیاری از بیماری‌ها صورت می‌گیرد که هنوز هم این اقدامات کافی به نظر نمی‌رسد.

بالا بودن هزینه‌های دارو و درمان، کمبود بیمارستان‌های مجهز در بسیاری از شهرها، کمبود پزشک متخصص در بسیاری از نقاط کشور، کمبود دارو و ... از جمله مسائل موجود در بخش بهداشت و درمان است که برای برخورد با این مسائل باید تدابیر جدیدتر و مؤثرتری را اتخاذ نمود.

از طرفی دیگر از عوامل کارایی انسانی، بسته به تأمین غذای سالم و کافی است، به همین جهت تولید و نگهداری مواد غذایی طبق اصول بهداشتی و فنی از پایه‌های بهداشت عمومی و پیشگیری از بیماری‌های مختلف است.

گسترش شهرنشینی و نتایج آن افزون طلبی، تحول سیستم‌های تولید، ازدیاد روزافزون نیازهای عمومی و مصرفی جامعه در زمینه مواد غذایی و دارویی،

عدم توانایی نظارت بر مراکز درمانی و واحدهای تولیدی مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی و... شرایط را برای بروز بعضی از تخلفات آماده نموده است. افزایش شمار سریع مراکز تولید مواد خوردنی، آشامیدنی و آرایشی، بهداشتی و کارخانه‌های ساخت فرآورده‌های دارویی، تأمین بهداشت و جلوگیری از آلودگی این مواد را، در دنیای امروز غیرقابل اجتناب نموده است. زیرا با کوچکترین آلودگی، بیماری‌ها و مسمومیت‌های مختلفی در قشر وسیعی از جامعه بروز می‌کند لذا این گونه مراکز به منظور بهبود فرآورده‌های خود نیاز به رعایت امور بهداشتی دارند و به همین جهت هر سال بخش مهمی از مخارج این کارخانه‌ها را امور مربوط به تحقیقات بهداشتی تشکیل می‌دهد.

با توجه به مشکلات موجود، عده‌ای به منظور سودجویی از موقعیت‌های به دست آمده، با ارتکاب تخلفاتی در این رابطه معضلات جامعه را تشدید می‌نمایند و از همین جاست که پدیده‌ای تحت عنوان جرایم و تخلفات بهداشتی، درمانی و دارویی مطرح شده و نظر همه صاحب نظران به بهره قانونگذاران را به خود جلب کرده است بر این اساس منظور از جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی کلیه جرایمی است که در رابطه با امر بهداشت و درمان و نیز در رابطه با امر دارویی به وقوع می‌پیوندد. بررسی ماهیت، مصایق و مجازات این جرایم بالاخر در قانون تعزیرات حکومتی موضوع این نوشتار است.

جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی از آنجا که غالباً به تمامیت جسمانی انسان‌ها آسیب می‌رساند، از اهمیت به سزایی برخوردار است. این گونه جرایم از سالیان سال مورد ارتکاب متصدیان این امور بوده و امروزه به صورت شایع‌ترین و در عین حال خطرناکترین نوع بزهکاری جان انسان‌ها را تهدید می‌کند و به لحاظ حساسیت موضوع و رشد فزاینده آن، ذهن مقامات قضایی و اجرایی و قانونگذار را به خود مشغول داشته است. لذا ضرورت آشنایی بیشتر با این پدیده ضداخلاقی و ضدانسانی برای متصدیان امر قضا، وکلای دادگستری، دانشجویان حقوق و همه کسانی که

به‌نوعی با مسئله مذکور مرتبط اند امری اجتناب‌ناپذیر است. علاوه بر این گوناگونی، تعدد و تنوع جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی، پراکندگی آنها در قوانین مختلف، وجود مراجع مختلف برای رسیدگی این جرایم و در نتیجه بروز اختلاف در صلاحیت در موارد مختلف و سایر مباحثی که در مورد این جرایم وجود دارد ضرورت تحقیق و پژوهش پیرامون این موضوع را روشن می‌سازد.

هر چند تصویب قوانینی مربوط به جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی به سال‌ها قبل بر می‌گردد اما متأسفانه تاکنون در این زمینه تحقیق جامع و کاملی صورت نگرفته است. البته تحقیقات متفرقه پیرامون برخی از موضوعات مرتبط با این موضوع نگاشته شده است لیکن این تحقیقات ما را از انجام پژوهش دوباره بی‌نیاز نمی‌کند. خوشبختانه در سال‌های اخیر اقبال زیادی به مقررات بهداشتی، درمانی و دارویی و بحث جرایم مربوط به آنها به چشم می‌خورد که چاپ برخی کتب حقوق پزشکی به صورت تألیف یا مجموعه مقالات از آثار این رویکرد مثبت است اما در میان کتب چاپ شده نیز به کتابی جامع فرائیر که ماهیت این جرایم و مصادیق و احکام و آثار آن را مورد بررسی قرار دهد یافت نشد.

روح‌اله فیاضی

رئیس هیأت حقوقی و مدرس دانشگاه